

Statenmededeling

Onderwerp

Evaluatie-onderzoek 'Toegepaste rollen en instrumenten' – Leerervaringen voor de Brabantse Omgevingsvisie

Datum

25 september 2017

Documentnummer

GS: 4247290

PS: 4256815

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

- Het rapport van de evaluatie van de strategische plannen (toegepaste rollen en instrumenten) – leerervaringen voor de Omgevingsvisie;
- De wijze waarop ons college met de leerervaringen wil omgaan.

Aanleiding

Op dit moment loopt er landelijk een ingrijpende wetgevingsoperatie op het gebied van het omgevingsrecht. Deze operatie moet uitmonden in een integratie van diverse wetten op het gebied van natuur, milieu en ruimtelijke ordening tot een Omgevingswet. Naast een vereenvoudiging van het stelsel en versnelling van procedures, heeft de wet als doel om de veiligheid, gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Om dit te bereiken en om meer samenhang aan te brengen tussen de verschillende opgaven vraagt de wet om het maken van een Omgevingsvisie. In de Brabantse Omgevingsvisie, die in ontwikkeling is, legt de provincie keuzes vast voor de fysieke leefomgeving. Een vraag die hiervoor relevant is (maar ook breder), is wat dit van ons vraagt als het gaat over de manier waarop we werken in netwerken.

In het evaluatie-onderzoek (review) is onderzocht welke rollen van de provincie en welke toepassing van instrumenten naar voren komen uit de deelevaluaties van verschillende beleidskaders (SVRO, PVVP, PMWP en BrUG)¹ van de afgelopen jaren en wat hiervan geleerd kan worden voor de Omgevingsvisie

¹ Structuurvisie Ruimtelijke Ordening, Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan, Provinciaal Milieu- en Waterplan en Brabant Uitnodigend Groen.

(preview). Dit is nadrukkelijk geen inhoudelijke evaluatie van het beleid in de strategische plannen.

Datum

25 september 2017

Documentnummer

GS: 4247290

PS: 4256815

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van het kwadrantenmodel van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB), voor duiding van de rollen ontwikkeld voor 'netwerkend werken' door overheden. Onderscheiden worden: de rechtmatige overheid, de presterende overheid, de samenwerkende overheid, de responsieve overheid. Het NSOB-model gaat uit van een zogenaamde 'meervoudigheid van sturing', waarbij alle kwadranten van het model beheerst worden en bewust en gericht toegepast.

Bevoegdheid

Op basis van onze uitvoerende rol informeren wij uw Staten over de evaluatie strategische plannen, toegepaste rollen en instrumenten, en de leerervaringen voor de Brabantse Omgevingsvisie.

Kernboodschap

Uit het evaluatie-onderzoek komen als belangrijkste resultaten/aandachtspunten naar voren:

1. Nieuwe opgaven vragen om meer en andere samenwerking vanuit een één-overheidsgedachte

Bewustwording samen met partners wordt belangrijker vanuit integraliteit van opgaven. De focusopgaven van de Omgevingsvisie raken meerdere beleidsvelden en voor de realisatie van de opgaven zijn relatief langlopende trajecten nodig die onderhevig zijn aan veranderingen in wetgeving, betrokken organisaties, belangen en personele wisselingen. Ook trends en ontwikkelingen zijn van invloed. Dit vereist meer en andere samenwerking met partners en de bijbehorende meervoudigheid in sturing, en het nadrukkelijker in een andere rolverhouding naar buiten treden vanuit een één-overheidsgedachte. De samenwerking wordt door de partners terugkijkend enerzijds als positief beoordeeld, terwijl anderzijds aandacht wordt gevraagd voor meer duidelijkheid, meer voorspelbaarheid en een één-overheidsgedachte. Het gaat niet alleen om het beter afstemmen tussen overheden, maar ook binnen de provincie (ambtelijk en bestuurlijk met één mond spreken) en consequent en duidelijk zijn in de tijd.

2. Bewust strategisch handelen bij rol- en instrumentkeuze en verwachtingenmanagement

Er is geen eenduidige gereedschapskist voor toepassing van rollen en instrumenten af te leiden uit de uitgevoerde evaluaties en gesprekken: het gaat om bewust strategisch handelen, intelligente combinaties van rollen en

instrumenten maken en bepalen waar accenten liggen en daarmee in de tijd variëren.

Uit het onderzoek komen steeds terugkerende factoren naar voren die in de praktijk bepalend blijken bij de toegepaste rollen en instrumenten bij de totstandkoming en uitvoering van de vier strategische ruimtelijke plannen. Deze factoren kunnen aan de hand van vijf vragen afgewogen worden om te komen tot een samenhangende strategie voor de integrale Omgevingsopgaven.

Een bewuste, expliciete keuze van rollen en instrumenten, inclusief een 'spelregelkader' op welke momenten rollen en instrumenten opnieuw zullen worden gezien, is belangrijk voor de provincie en voor de partijen met wie zij samenwerkt. Verwachtingenmanagement als sleutelwoord.

Datum

25 september 2017

Documentnummer

GS: 4247290

PS: 4256815

De vijf vragen die helpen de juiste rollen en instrumenten bij de integrale opgaven te bepalen zijn:

a) Wat vraagt de opgave?

Relevant is dat vanuit maatschappelijke opgaven wordt geredeneerd. In het Omgevingsvisietraject wordt dit geduid met: De mens centraal! Wat moet bereikt worden met de opgave of wat wil de provincie bereiken? Doelen en belangen zijn daarvoor sturend.

b) Welke externe ontwikkelingen zijn relevant?

Dit betreft diverse zaken zoals maatschappelijke ontwikkelingen (bijv. decentralisatie), technologische ontwikkelingen, verandering in wetgeving e.a.

c) Welke partijen zijn (mede)bepalend voor een opgave?

Wat zijn hun belangen? Het gaat hier om te bepalen waar kansen voor samenwerking liggen en waar niet.

d) Wat zijn de politieke ambities?

Dit betreft zowel de ambities van de provincie als van andere overheden.

e) Wat past bij de eigen provinciale organisatie, of juist niet?

Elementen zijn persoonlijke stijl, voorkeur en competenties.

Sturen in netwerken heeft ook gevolgen voor politiek en bestuur. Het aan de voorkant vertalen van belangen, ambities en kaderstelling vanuit Provinciale Staten in doelstellingen en randvoorwaarden verdient aandacht. Waarbij voldoende ruimte voor uitwerking en uitvoering met andere partijen moet zijn. Maar ook communicatie met Provinciale Staten over de voortgang van de voor de provincie relevante ontwikkelingen in samenwerking is nodig. Zodat Statenleden onderdeel kunnen zijn van het proces rondom opgaven en tussentijds aanbevelingen kunnen doen voor provinciale betrokkenheid of inbreng.

3. *Lerend doorontwikkelen - 'learning by doing'*

De onderzoekers constateren dat er bij de provincie een veranderproces gaande is, en de oorspronkelijk vaak sectorale werkwijze integraler begint te worden. Ook worden binnen de provincie momenteel alle kwadranten van het NSOB-model al toegepast. Hierbij is een duidelijke beweging "naar rechts" te constateren (van rechtmatig/presenterend naar samenwerkend/responsief). De rolverschuiving wordt in de basis als positief ervaren (intern en extern) en passend bij de nieuwe integrale opgaven en uitgangspunten van de Omgevingsvisie. Tegelijkertijd is er soms sprake van spanningen. Deze hebben veelal betrekking op wat vanuit de opgave of samenwerking wenselijk is, wat vanuit rechtmatigheid kan en hoe hierbij als provincie te acteren.

Datum

25 september 2017

Documentnummer

GS: 4247290

PS: 4256815

De provincie Noord-Brabant bevindt zich aan het begin van de fase van "systematiseren": het werken in netwerken en het bewust omgaan met de vier kwadranten is meer naar de kern van de organisatie aan het verschuiven. Het verder ontwikkelen van het netwerkend werken stelt eisen aan de organisatie, de manier van werken, voorkeuren en competenties. Om daadwerkelijk vanuit een één-overheidsgedachte te acteren is het van belang de hele eigen organisatie, ambtelijk en bestuurlijk, hierin mee te nemen, alsmede ook de andere overheden zoals gemeenten en waterschappen.

Het kost tijd om het netwerkend werken verder door te ontwikkelen.

Europese en internationale zaken

Niet van toepassing.

Communicatie

Op de provinciale website www.omgevingsvisienb.nl verschijnt een nieuwsbericht over het onderzoek en de resultaten.

Dit nieuwsbericht wordt tevens opgenomen in de digitale Nieuwsbrief Omgevingsvisie.

Vervolg

- In de Omgevingsvisie wordt expliciet invulling gegeven aan een sturings- en samenwerkingsstrategie, waarbij ook de Statenwerkgroep Omgevingsvisie en Uw voltallige Staten intensief zijn en nog worden betrokken dit najaar, zodat eind december besluitvorming in GS over de voorlopige Ontwerp Omgevingsvisie kan plaatsvinden.
- In Uw Staten heeft eind juni een themabijeenkomst over Bestuurlijke Vernieuwing plaatsgevonden. Hierin is over een aantal beleidsonderwerpen met u gesproken, en waarbij wij op een nieuwe manier interactief beleid willen maken of uitvoeren, samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Doel is te komen tot een proces van

beleidsvorming waarin de betrokkenheid van de samenleving optimaal is ingevuld en de rol van uw Staten op voorhand helder is. Deze evaluatie betrekken we daarbij.

Datum

25 september 2017

Documentnummer

GS: 4247290

PS: 4256815

Bijlagen

1. Rapport Evaluatie-onderzoek 'Toegepaste rollen en instrumenten' - Leerervaringen voor de Omgevingsvisie.

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

ir. A.M. Burger

Opdrachtgever: de heer J.H.J.M. ten Doeschate, (073) 681 21 40,
jtdoeschate@brabant.nl, eenheid Bestuurlijke Org. en Toezicht van eenheid
Algemeen Directeur.

Opdrachtnemer: de heer S.J.N. de Wit, (06) 2774 5003, sdwit@brabant.nl,
eenheid Mobiliteit en Infrastructuur